

Vergaderjaar 2024–2025

36 600 IV

Vaststelling van de begrotingsstaten van Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H) voor het jaar 2025

22 343

Handhaving milieuwetgeving

30 872

Landelijk afvalbeheerplan

Nr. 50

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 10 maart 2025

Met deze brief informeer ik u, mede namens de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat, op verzoek van de commissie Koninkrijksrelaties¹ over de recente uitspraak van het Gerecht in Eerste Aanleg van Bonaire inzake de indeplaatsstelling bij het bestuurscollege van het Openbaar Lichaam Bonaire (OLB) door de waarnemend Rijksvertegenwoordiger. De uitspraak is gedaan op 21 februari 2025 en heeft betrekking op de bestuursrechtelijke procedure rondom het afvalbeheer op de locatie Selibon Lagun. Tot 4 april 2025 kan hoger beroep worden ingesteld tegen de uitspraak.

Achtergrond en context

De indeplaatsstelling werd door de waarnemend Rijksvertegenwoordiger toegepast wegens taakverwaarlozing door het bestuurscollege op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving bij Selibon Lagun. Dit betrof onder meer het ontbreken van een vergunning voor de stortplaats en delen van het afvalcentrum, het niet handhavend optreden tegen overtredingen van voorschriften uit de verleende Hindervergunning en het niet tijdig beslissen op vergunningsaanvragen. De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) beoordeelde de situatie op de stortplaats door de geconstateerde gebreken als zorgwekkend, urgent en complex, mede door de herhaaldelijke branden en de daaruit voortvloeiende milieuproblemen en gezondheidsrisico's.

Hierover bent u door mij, samen met de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat, op 11 december 2024 geïnformeerd.²

¹ Verzoek van commissie Koninkrijksrelaties d.d. 12 december 2024 met kenmerk 2024Z20760/2024D49448

² Handhaving milieuwetgeving | Tweede Kamer der Staten-Generaal

Uitspraak van het Gerecht

Het Gerecht oordeelde dat sprake was van taakverwaarlozing door het bestuurscollege en dat de waarnemend Rijksvertegenwoordiger in de plaats had moeten treden, maar heeft het indeplaatsstellingsbesluit vernietigd omdat de waarnemend Rijksvertegenwoordiger het bestuurscollege geen laatste termijn had gegeven om alsnog zelf de noodzakelijke maatregelen te nemen. Het Gerecht wijst hierbij enerzijds op het door de waarnemend Rijksvertegenwoordiger vastgestelde beleidskader dat in deze stap voorziet en anderzijds op de tijd die hij zelf nodig had om uitvoering aan de last onder bestuursdwang te geven. De rechter benoemt hierbij dat dit een korte termijn van enkele dagen had kunnen zijn.

Dit oordeel is gebaseerd op artikel 231, tweede lid, van de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Wol BES), waarin is bepaald dat indeplaatsstelling in niet-spoedeisende gevallen pas mag plaatsvinden nadat het bestuurscollege een laatste kans heeft gekregen om zelf op te treden.

Van belang is dat het Gerecht daarnaast oordeelt dat de door de Rijksvertegenwoordiger ingetrokken en opgelegde lasten onder bestuursdwang hun werking niet verliezen, waardoor de maatschappelijke effecten van de ingreep behouden blijven. Die lasten zijn op grond van artikel 141 van de WolBES immers namens het bestuurscollege opgelegd. Ook alle inmiddels feitelijk gerealiseerde maatregelen uit het in het verweerschrift genoemde plan van aanpak hoeven niet ongedaan gemaakt te worden. Integendeel, het Gerecht oordeelt dat die maatregelen wenselijk en noodzakelijk zijn. Het Gerecht gaat ervan uit dat het bestuurscollege die maatregelen voor zover nog niet gerealiseerd op korte termijn alsnog zal realiseren zoals ter zitting door het bestuurscollege ook is aangegeven.

Hoewel de ernstigste problemen zijn aangepakt, is het nu aan het bestuurscollege om blijvende verbeteringen te realiseren, met name op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving en om verdere noodzakelijke vervolgstappen te zetten. Het bestuurscollege draagt immers draagt primair de verantwoordelijkheid voor een structurele oplossing van de afvalproblematiek bij Selibon Lagun.

Maatschappelijke waarde van de ingreep

De uitspraak onderstreept de noodzaak van een effectief en daadkrachtig bestuur als het gaat om milieubescherming en volksgezondheid. Duidelijk is dat er door een lange periode van het niet goed uitvoeren van taken rond vergunningverlening, toezicht en handhaving door het bestuurscollege een gevaarlijke situatie was ontstaan. De ingreep door de waarnemend Rijksvertegenwoordiger heeft aan de ergste risico's hiervan een einde gemaakt door acute gevaren te beheersen en noodzakelijke handhavingsmaatregelen in gang te zetten. Dit heeft ertoe geleid dat:

- Het gehele afvalcentrum nu is afgesloten met een hekwerk of andere fysieke scheiding. Er ook een bewakingsbedrijf 24/7 op de inrichting aanwezig is en er camera's geplaatst zijn met bewaking vanuit een centrale;
- Bestaande containers met asbesthoudend materiaal zijn gerepareerd.
- Nieuw aangeboden asbesthoudend materiaal op juiste wijze kan worden opgeslagen in het juiste verpakkingsmateriaal in daarvoor bestemde containers.
- Er een gedoogvergunning is afgegeven voor het begraven van slachtafval, inclusief voorschriften over de wijze waarop;
- Er twee nieuwe koelcontainers worden geplaatst voor de opslag van nieuw aangeboden biomedisch afval;

- Er opdracht is verstrekt voor het afvoeren en verwerken van het (oude) biomedisch afval;

De situatie bij Selibon Lagun vormde een direct risico voor de leefomgeving, natuur en volksgezondheid op Bonaire. De interventie van de Rijksvertegenwoordiger was bedoeld om de ergste risico's direct aan te pakken. Ook belangenorganisaties hebben aangegeven dat, ondanks de uitspraak, na de komst van de Rijksvertegenwoordiger wel vooruitgang is geboekt. Zo geeft de stichting Pro Lagun aan: «Er zijn inmiddels maatregelen genomen, zoals camerabewaking en toezicht bij het afvalstorten. Ook is er een omheining geplaatst om te voorkomen dat biomedisch afval toegankelijk is voor onbevoegden. Deze veranderingen zijn meer dan wat er in de afgelopen 25 jaar is gebeurd».

Hoewel de formele indeplaatsstelling is vernietigd, blijven de door de Rijksvertegenwoordiger genomen maatregelen in stand. Dit benadrukt het belang van interbestuurlijke samenwerking en een structurele verbetering van afvalbeheer en milieutoezicht in Caribisch Nederland.

Vervolgstappen

Het Gerecht heeft aangegeven dat het essentieel is dat het bestuurscollege en de Rijksvertegenwoordiger constructief blijven samenwerken aan oplossingen voor de afvalproblematiek. Dit vraagt om verbeteringen in vergunningverlening, toezicht en handhaving, evenals een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling tussen de betrokken overheden.

De uitspraak laat zien dat ingrijpen bij bestuurlijke nalatigheid mogelijk is, maar dat de juiste procedurele stappen moeten worden gevolgd. Dit biedt waardevolle lessen voor toekomstige situaties waarin indeplaatsstelling overwogen wordt.

Specifiek ten aanzien van de situatie bij de stortplaats Selibon Lagun blijft het van belang om te werken aan een duurzame lange termijn oplossing en deze vast te stellen in een eilandelijk milieuprogramma³. In dit kader zet de waarnemend Rijksvertegenwoordiger het interbestuurlijk toezicht op het bestuurscollege dan ook door nu de meest acute tekortkomingen zijn verholpen. De waarnemend Rijksvertegenwoordiger heeft op 6 maart het bestuurscollege van Bonaire per brief verzocht een verbeterplan op te stellen om de resterende problematiek ten aanzien van de stortplaats en het afvalcentrum structureel op te lossen. Hiermee bevindt het toezicht in fase 3: actief toezicht van de bestuurlijke interventieladder. Dit verzoek volgt op een eerdere reactie vanuit het OLB, die door de waarnemend Rijksvertegenwoordiger als onvoldoende concreet is beoordeeld. Dit plan moet de komende periode leiden tot gerichte verbeteringen in vergunningverlening, toezicht en handhaving, met waar nodig ondersteuning vanuit het Rijk.

Ik zal u informeren over verdere ontwikkelingen en de voortgang van Selibon Lagun op Bonaire.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
F.Z. Szabó

³ Conform artikel 1.5 wet Vrom Bes.